



Valvira

Sosiaali- ja terveysalan  
lupa- ja valvontavirasto

# **Sairaanhoidajan tehtävissä tilapäisesti toimineiden opiskelijoijoi- den perehdytys**

Helsinki 2017  
ISSN 1799-7860 (Verkojulkaisu)  
ISSN-L 1799-7860  
ISBN 978-952-5978-57-5 (pdf)

# KUVAILULEHTI

**Julkaisun nimi**

Sairaanhoitajan tehtävissä tilapäisesti toimineiden opiskelijoiden perehdytys

**Julkaisun tekijä ja julkaisija**

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira

**Julkaisun päivämäärä**

9.3.2017

**Dnro**

353/06.00.00.04/2017

**Tiivistelmä**

Valviraan tulleiden kantelujen perusteella on havaittu, että terveyden- ja sosiaalihuollossa tilapäisesti terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävissä toimineiden opiskelijoiden perehdytys ja tehtävien määrittely sekä ohjaus ja valvonta eivät aina ole olleet riittäviä. Työnantajan velvollisuus on arvioida tapauskohtaisesti opiskelijan valmiudet ja se, millaisten tehtävien hoitamiseen hänellä on riittävät edellytykset.

Valvira selvitti yhdessä Sairaanhoitajaliiton kanssa kesällä 2016 sairaanhoitajan sijaisena työskennelleiden sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksia perehdytykseen ja ohjauksen toteutumiseen liittyvistä seikoista. Kyselyyn vastasi 86 sairaanhoitajaopiskelijaa.

Sairaanhoitajaopiskelijoista yli 90 % oli oman arvionsa mukaan perillä potilaan oikeuksista, sen sijaan 37 % ei oman käsityksensä mukaan ollut perillä sairaanhoitajana toimivan opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista. Huolestuttavaa oli, että vain kolmasosalla oli kirjallisesti nimetty ohjaaja.

Sairaanhoitajaopiskelijoiden arvion mukaan perehdyttäjillä oli myönteinen asenne, ja perehdytyksessä käytiin läpi työn kannalta keskeisiä asioita. Perehdytyksen puutteita kysyttäessä vastauksissa todettiin mm. että aikaa oli varattu liian vähän, erityisesti tietojärjestelmiin perehdyttämisen osalta, sekä se, että opiskelijoiden oletettiin osaavan enemmän kuin he osasivat. Tämä koski erityisesti käytännön asioita, kuten esimerkiksi ihonalaisen injektioita antoa.

Kysely antoi tarpeellista tietoa sairaanhoitajan sijaisena toimineiden opiskelijoiden ohjauksen ja omavalvonnan tilanteista, vaikkakin vastaajien määrä oli odotettua pienempi. Kehitettävää ilmeni erityisesti toiminnan käytännön ohjauksessa.

**Avainsanat (asiasanat):**

Sairaanhoitajat, opiskelijat, perehdytys, ohjaus, omavalvonta, laillistettuna terveydenhuollon ammattihenkilönä toimiminen, terveydenhuollon valvonta

# Sisällys

KUVAILEHTI .....	3
1 Työnantajan velvollisuudet .....	5
2 Opiskelijan edellytyksistä toimia sairaanhoitajan tehtävissä .....	6
3 Kyselyn toteutus.....	7
4 Opiskelijoiden perehdytys .....	8
5 Loppupäätelmät .....	10

# 1 Työnantajan velvollisuudet

---

Valviraan tulleiden kantelujen perusteella on havaittu, että terveyden- ja sosiaalihuollossa tilapäisesti terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävissä toimivien opiskelijoiden perehdytys ja tehtävien määrittely sekä ohjaus ja valvonta eivät aina ole olleet riittäviä.

Opiskelijan valmiudet eri tehtäviin ja niissä tarvittava ohjauksen tarve pitää arvioida toimintayksikössä. Työnantaja vastaa siitä, että opiskelijalla on edellytykset toimia tehtävässään. Työnantajan velvollisuus on arvioida tapauskohtaisesti opiskelijan valmiudet ja se, millaisten tehtävien hoitamiseen hänellä on riittävät edellytykset. Työnantajan on arvioitava myös opiskelijan kielellinen valmius toimia tehtävässä. Työnantajan on myös määriteltävä riittävän tarkasti opiskelijan tehtävät, vastuu, toiminnan rajat ja muut velvoitteet.

## 2 Opiskelijan edellytyksistä toimia sairaanhoitajan tehtävissä

---

Jotta sairaanhoitajaopiskelija voisi toimia tilapäisesti sairaanhoitajan tehtävissä johdon ja valvonnan alaisena, hänen pitää olla suorittanut hyväksytysti kaksi kolmasosaa opinnoista eli 140 opintopisteen laajuiset opinnot.

Lisäksi työnantajan on varmistettava, että opinto-oikeus on voimassa, ja että opintojen alkamisesta ei ole kulunut yli kymmentä vuotta. Vaikka opiskelijan rekrytointi tapahtuisi työvoimaa vuokraavan yrityksen kautta, sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön on itse arvioitava em. seikat. Tilapäiseen työskentelyyn oikeutettujen sairaanhoitajaopiskelijoiden tiedot eivät ole JulkiTerhikissä. Työnantajan on tarvittaessa tarkistettava asia oppilaitoksesta.

Jokaiselle sairaanhoitajan tehtävässä toimivalle opiskelijalle on nimettävä ohjaaja kirjallisesti. Ohjaajan on toimittava samassa toimintayksikössä kuin opiskelija. Ohjaajan on oltava laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö, joka on oikeutettu itsenäisesti harjoittamaan sairaanhoitajan ammattia, ja hänellä on oltava riittävä käytännön kokemus. Ohjaus ei voi olla pelkästään opiskelijan tarpeista ja aloitteista lähtevää, vaan ohjaajan on aktiivisesti seurattava, ohjattava ja valvottava opiskelijan toimintaa ja puututtava viipymättä mahdollisesti ilmeneviin epäkohtiin sekä keskeytettävä toiminta, jos potilasturvallisuus vaarantuu.

## 3 Kyselyn toteutus

---

Valvira selvitti yhdessä Sairaanhoidajaliiton kanssa kesällä 2016 sairaanhoidajan sijaisena työskennelleiden sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksia perehdytyksestä kyselyllä, joka tehtiin 22.9.2016 - 18.10.2016. Kyselyyn vastasi 86 sairaanhoitajaopiskelijaa, jotka olivat työskennelleet tilapäisesti sairaanhoidajan tehtävissä.

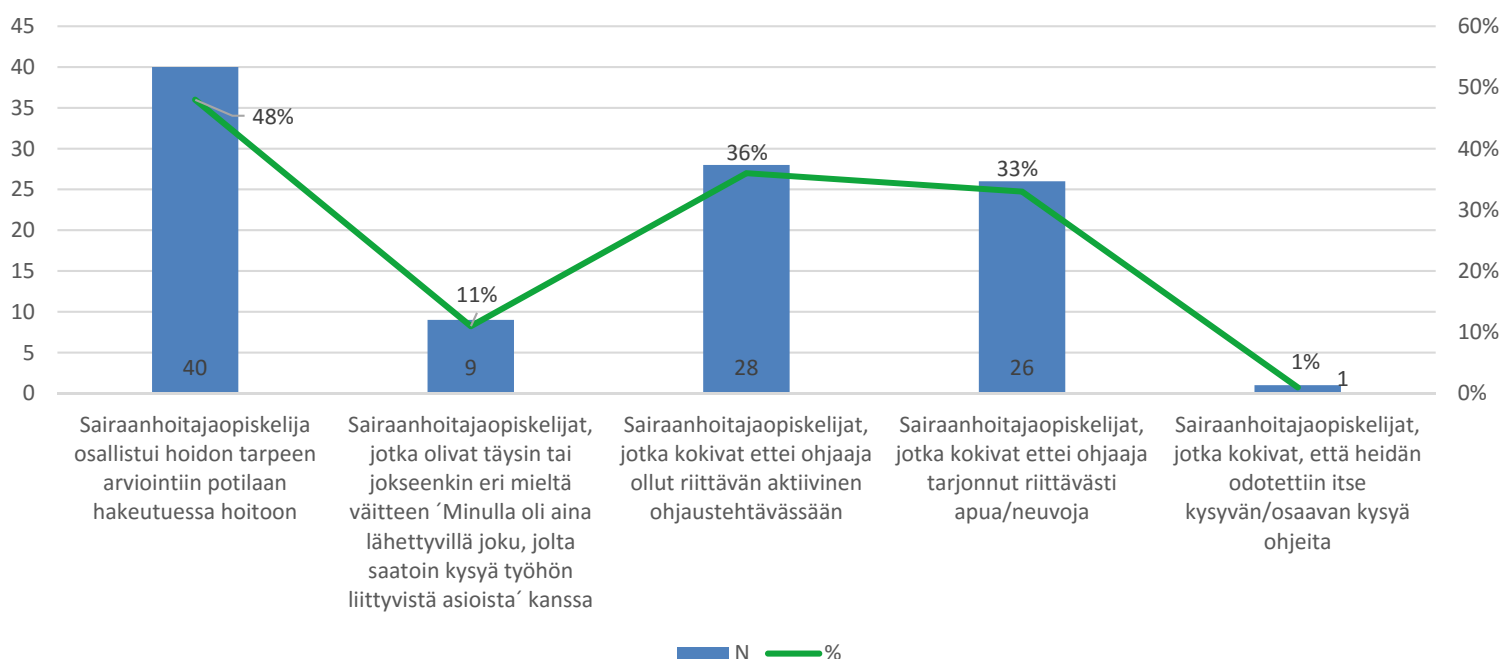
## 4 Opiskelijoiden perehdytys

Kyselyn mukaan vastaajat olivat kesätöissä useimmiten sosiaalihuollon yksiköissä, sen jälkeen tavallisimmin keskussairaaloissa ja terveyskeskusten vuodeosastoilla. Perehdytykseen käytetty aika vaihteli 1,5 tunnista jatkuvaan perehdyttämiseen.

Sairaanhoitajaopiskelijoista 37 % ei oman arvionsa mukaan ollut perillä sairaanhoitajana toimivan opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista. Sen sijaan suuri osa, yli 90 % oli perillä potilaan oikeuksista. Vain kolmasosalla oli kirjallisesti nimetty ohjaaja. Yli puolella vastanneista ei ollut sovittuja kiinteitä tapaamisia ohjaajan kanssa työn aikana. Noin puolet (48 %) opiskelijoista oli sitä mieltä, että perehdytykseen ei käytetty riittävästi aikaa. Vain noin kolmasosan kohdalla perehdytystä oli arvioitu ja jatkettu tarvittaessa.



### Sairaanhoitajaopiskelijoiden vastauksia vuoden 2016 kesätyökyselyyn

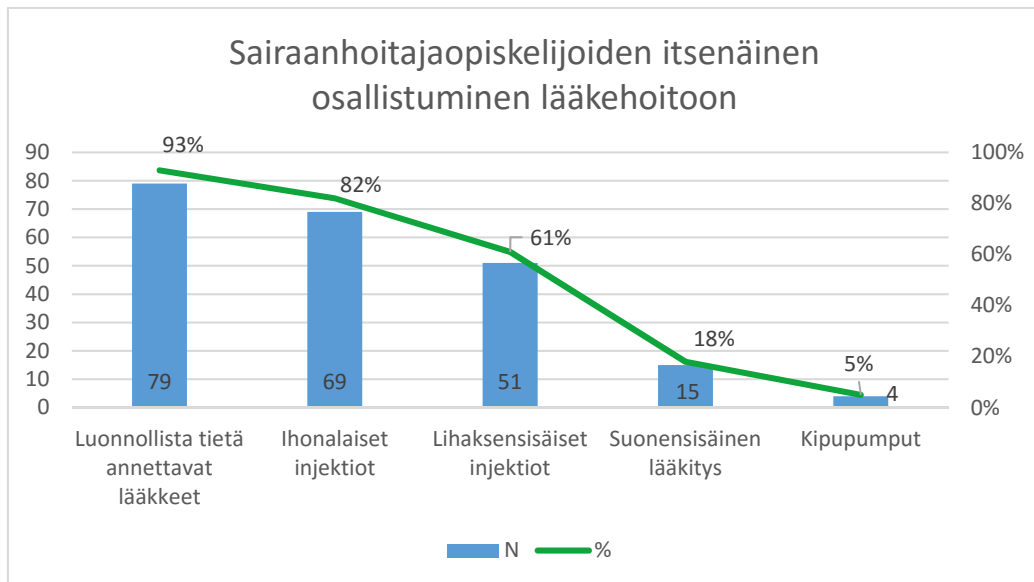




Sairaanhoidajaopiskelijoista 79 oli osallistunut luonnollista tietä annettavaan lääkehoitoon. Suonensisäistä lääkehoitoa oli toteuttanut 15 ja vaativaan kivunhoitoon (kipupumput) oli osallistunut neljä opiskelijaa. Siitä, oliko ohjaaja läsnä suonensisäisen ja kipupumpun kautta annetun lääkehoidon toteuttamisessa, ei ole tietoa.

Hoidon tarpeen arviointiin potilaan hakeutuessa hoitoon osallistui 40 opiskelijaa. Kyselystä ei käynyt ilmi, oliko heidän ohjaajansa silloin paikalla ja millaisessa yksikössä hoidon tarpeen arviointi tapahtui.

Avoimien vastausten perusteella moni sairaanhoidajaopiskelija totesi saaneensa hyvän perehdytyksen ja viihtyi kesätyössään. Puutteita kysyttäessä vastauksissa todettiin mm. huono kohtelu, liian lyhyt perehdytykseen varattu aika, erityisesti tietojärjestelmien osalta, sekä se, että opiskelijoiden oletettiin osaavan enemmän kuin he osasivat. Tämä koski erityisesti käytännön asioita, kuten esimerkiksi ihonalaisen injektion antoa. Sen lisäksi vastauksissa todettiin, että jos työskenteli kesän aikana useilla eri osastoilla, perehdytystä sai vain ensimmäisellä, siitä huolimatta, että osastot saattoivat olla hyvin erityyppisiä.



## 5 Loppupäätelmät

Kyselyn perusteella moni asia perehdytyksessä oli hyvin ja opiskelijat olivat siihen varsin tyytyväisiä.

Huolestuttavaa oli, että säännösten edellyttämä kirjallisesti nimetty ohjaaja oli vain kolmasosalla opiskelijoista. Kyselyn mukaan ohjaajaa, sairaanhoitajia ja muuta henkilökuntaa oli kuitenkin helppo konsultoida. Potilasturvallisuuden kannalta se ei kuitenkaan ole riittävää, koska ei voida olettaa, että opiskelija tunnistaa itse kaikki tilanteet, joissa hän tarvitsee ohjausta. Opiskelijan oma ymmärrys siitä, mihin hänen osaamisensa riittää, saattaa olla puutteellinen, eikä hän osaa kysyä oikeita asioita. Työnantajan on kyettävä arvioimaan opiskelijan todellinen osaaminen ja rajattavat työtehtävät sen mukaisesti. Sen lisäksi työnantajan on huolehdittava siitä, että opiskelijan ohjaajana toimii riittävän kokenut sairaanhoitaja, joka tarpeen mukaan puuttuu toimintaan. Ohjauksen tarvetta lisää vielä mahdollinen kielitaidon puute.

Sairaanhoitajaopiskelijat katsoivat olevansa hyvin perillä potilaan oikeuksista. Tietämys opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista oli vähäisempää. Vain noin joka kolmas sairaanhoitajaopiskelija oli perillä opiskelijan oikeuksista, kuten siitä, että tilapäisesti sairaanhoitajan tehtävissä toimivan opiskelijan on aina työskenneltävä laillistetun sairaanhoitajan johdon ja valvonnan alaisuudessa. Hänellä ei ole itsenäisiä ammatinharjoittamisoikeuksia. Opiskelijalla on oikeus perehdytykseen ja ohjaukseen, ja hänen on kerrottava ohjaajalleen ja esimiehelleen, jos hänellä ei oman käsityksensä mukaan ole valmiuksia hänelle osoitettuihin tehtäviin.

Lähes kaikki opiskelijat olivat osallistuneet lääkehoidon toteuttamiseen, useimmiten luonnollista tietä annettavien lääkkeiden osalta. Neljäsosa opiskelijoista oli kuitenkin toteuttanut myös suonensisäistä lääkehoitoa tai vaativaa kivun hoitoa. Jos työpaikalla edellytetään opiskelijoiden osallistuvan muuhun kuin luonnollista tietä toteutettavaan lääkehoitoon, työnantajan on huolella varmistuttava sairaanhoitajaopiskelijan lääkehoidon osaamisesta, annettava tarvittaessa asiasta lisäkoulutusta ja valvottava lääkehoidon toteutumista.

Hoidon tarpeen arviointiin oli osallistunut vähän alle puolet sairaanhoitajaopiskelijoista. Kyselyn perusteella ei selvinnyt, olivatko opiskelijat osallistuneet hoidon tarpeen arviointiin esimerkiksi päivystyksessä, potilaan hakeutuessa muutoin hoitoon vai jossain muussa yhteydessä. Hoidon tarpeen arviointi on vaativa tehtävä ja edellyttää sairaanhoitajiltakin usein lisäkoulutusta ja kokemusta sekä huolellista työnantajan omavalvontaa.

Avoimissa vastauksissa sairaanhoitajaopiskelijat totesivat muun muassa, että aikaa oli varattu liian vähän, erityisesti tietojärjestelmiin perehdyttämisen osalta. He kokivat myös, että opiskelijoiden oletettiin osaavan enemmän kuin he osasivat. Tämä koski erityisesti käytännön asioita, kuten esimerkiksi ihonalaisen injektion antoa.

Kysely antoi tarpeellista tietoa sairaanhoitajan sijaisena toimivien opiskelijoiden ohjauksen ja omavalvonnan tilanteista. Kehitettävää ilmeni erityisesti opiskelijoiden käytännön ohjauksessa. Kysely tullaan toistamaan, jotta voidaan arvioida, paraneeko tilanne. Valvira informoi myös ammattikorkeakouluja kyselyn tuloksista.



## Valvira

Sosiaali- ja terveysalan  
lupa- ja valvontavirasto

PL 210  
00281 Helsinki  
Mannerheimintie 103b, 00280 Helsinki  
Koskenranta 3, 96100 Rovaniemi  
Puhelin 0295 209 111  
Faksi 0295 209 700  
Sähköposti: [kirjaamo\(at\)valvira.fi](mailto:kirjaamo(at)valvira.fi)